

ROSTRA

E C O N O M I C A

Europa: Stroeve samenwerking, oude sentimenten

'Kom nooit tot de tanden gewapend op een sollicitatiegesprek'

Prof. Jager over wisselkoersen en aandelen

Hoe "typisch Moret" is deze advertentie? Wat u waarschijnlijk van Moret weet, is dat het een organisatie is van prominente maatschappen op het vlak van accountancy, belastingzaken, organisatie en informatica. Maar verder...? Hoe ziet de carrièrelijn voor academici er bijvoorbeeld uit? Wacht niet op de volgende cartoon. Bel de heer L. D. van der Klis voor een serieuze kennismaking: 010 - 4072518. Marten Meesweg 51, 3068 AV Rotterdam.

Moret

LID VAN ARTHUR YOUNG INTERNATIONAL

ROSTRA

E C O N O M I C A

**Blad van de Faculteit der
Economische Wetenschappen aan
de Universiteit van Amsterdam**

Redactie

*Teun Bakels
Ruben Bergkamp
Jos de Beus
Koos Boering
Maria Brouwer
Esther Bijlo
Liset van Doorn
Marjory Haringa
Nicolaas Heij
Stijn van der Krogt
Pieter van der Meché
Carine van Oosteren
Mark van der Veen
Lars de Vries
Henry Tjoe-Ny*

Lay out

Esther Bijlo

Redactieadres

Rostra economica
Kamer 2386
Jodenbreestraat 23
1011 NH Amsterdam
Telefoon: (020) 525 2497

Adreswijzigingen

Studentenadministratie
Jodenbreestraat 23
1011 NH Amsterdam

Reacties

De redactie stelt zich open voor reacties, behoudt zich echter het recht voor deze in te korten.

Oplage

Rostra verschijnt 9x per jaar in een oplage van 3250 ex.

Advertenties

Tarieven op aanvraag verkrijgbaar. Opdrachten schriftelijk t.a.v. de redactie.

Advertenties in dit nummer van

*Moret en Limperg
Shell
Van Dien & Co.
Scheltema
Paardekoper & Hofman
KPMG Kleijnveld, Kraaienhof en Co.
AKZO
Vakgroep Bedrijfseconomie*

Druk

Kaal Boek, (020) 262 908

ISSN 0166 - 1485

Redactioneel

Maandagochtend. Net opgestaan en op weg naar de faculteit. Voor de ingang van de kantine een oloepje. Ik probeer de 'menigte' voorbij te lopen en krijg een pamflet in mijn handen gedrukt. 'Hé, wat is hier aan de hand?'

Eerst krijg ik geen antwoord, men kijkt mij aan alsof dat de stomste vraag van de wereld is. 'Lees het pamflet maar'. Studenten tegen pasjesregeling. Oooh.

De actiegroep is dus tegen de legitimatieplicht binnen de universiteit. Eén van de achterliggende gedachten is dat op deze manier geen illegale buitenlanders of andere geïnteresseerden colleges kunnen volgen. Maar dat kan nu in principe ook al niet. Dus wat dat betreft zal er weinig veranderen.

Goed, voornaamste reden is dat het een verkapte weg zou zijn naar een algemene legitimatiewet. Daar komt bij dat je je paspoort moet laten zien om de stamkaart te ontvangen. En wat vernemen wij? Er zijn studenten die geen paspoort hebben. Dus deze regeling kost de student alweer vijfenzeventig gulden. Volgens mij zijn studenten zonder paspoort op een hand te tellen. Vanaf je zestiende sta je niet meer bij je ouders in het paspoort. Met een eigen paspoort open je postgiro- of bankrekening, ga je naar het buitenland, vraag je rijexamen aan etcetera. Ik geloof niet dat je vanaf je zestiende je geld in een oude sok bewaart en nog nooit een voet in het buitenland hebt gezet. Voor die studenten is het meteen een goede gelegenheid een paspoort aan te schaffen en de stap in de grote wereld te zetten.

Volgende maand moet ik mijn pasje ophalen. Daar hebben ze me in ieder geval aan helpen herinneren.

Inhoud

- 5 **Postume rechtvaardigheid, Kondratieff gerehabiliteerd**
Marleen Janssen Groesbeek
- 6 **Bedrijfsleven: Wat heeft het te bieden?**
*Ruben Bergkamp
Koos Boering*
- 9 **Strategie en Structuur**
Pieter van der Meché
- 10 **Prof. Jager: Beurscrisis wellicht weldaad voor wereldeconomie**
*Teun Bakels
Pieter van der Meché*
- 14 **Europa, Niet moeilijk maar wel ingewikkeld**
Henry Tjoe-Nij
- 18 **Macro-Wave**
Stijn van der Krogt
- 18 **Een ondernemende minister**
Belderok
- 19 **Raadselachtig**
Dick Rüger

Veelzijdig... veelomvattend

Overschotten, of schaarste. Politieke of economische spanningen. Conflicten in olieproducerende gebieden. Grillige marktmechanismen. Complexe informatiestromen. Het energievraagstuk is veelzijdig in zijn facetten, vergt een veelomvattende oplossing. De voortdurende

De oplossing van het energievraagstuk komt niet uit de bodem, maar zit nú in de collegebank.

behoeft aan energiedragers - olie, aardgas, kolen - en nieuwe petrochemische producten kenmerkt een onomkeerbaar proces. Warmte en licht, veiligheid en comfort. Op termijn ondenkbaar zonder weloverwogen gebruik van vastgestelde voorraden, zonder intensief onderzoek naar toekomstige mogelijkheden voor energievoorziening.

Toptalent

Conclusie: géén vooruitgang zonder innovatie. Immers... de behoeften van morgen zijn uitdagingen van vandaag. Niet alleen op het gebied van de techniek, maar ook bij marketing en trading, financiën, personeelszaken en information & computing. Op al deze terreinen is de inzet van academisch toptalent in uiteenlopende vakrichtingen en disciplines

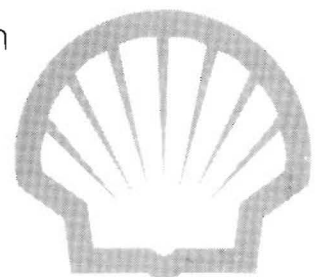
vereist. Het is - samen met de technologie - de belangrijkste energiebron om het energievraagstuk op te lossen!

Strategische reserve

Het is deze strategische reserve, die Shell wil aanboren. Alfa- en beta-denkers en -doeners kunnen in alle fasen van hun ontwikkeling rekenen op medewerking en begeleiding door een zeer professionele organisatie. Dynamisch, sterk internationaal georiënteerd. Alle ruimte voor individuele ontplooiing, o.m. door een stimulerend systeem van jobrotation.

Informatie

Mocht u zich nader willen oriënteren, dan nodigen wij u gaarne uit om contact op te nemen met de afdeling Personeelswerving van Shell Internationale Petroleum Maatschappij B.V. in Den Haag, tel.: 070-772226, of de brochure "Mogelijkheden voor afgestudeerden" aan te vragen.

Postume rechtvaardigheid Kondratieff gerehabiliteerd

In de Mens en Bedrijfsbijlage van NRC Handelsblad van 7 oktober stond een artikel met als intrigerende titel 'De waarheid over Kondratieff'. Het had de openingskop van Henk van der Meydens Privé kunnen zijn, ware het niet dat het hier een bekende onbekende econoom betrof, die na bijna vijftig jaar na zijn dood in ere hersteld is door de Sovjet autoriteiten. Glasnost beperkt zich niet tot het heden.

Golven

Kondratieff is de man van de lange golftheorie; hij staat in het rijtje van Kitchen, Juglar en Kuznets. Het rijtje dat zo populair was als multiple choice vraag bij het tentamen algemene inleiding.

De theorie van de lange golf is zo'n 60 jaar geleden geformuleerd door Kondratieff en heeft nog niets aan zijn actualiteitswaarde verloren. De lange golf wordt gedragen door technische innovatie als bron van welvaarts groei en door investeringsprojecten die tijdens de opgaande fase van de golf de economische groei versterken, maar als de voorraad projecten uitgeput is, een van de oorzaken van de neergang zijn.

Volgens dr J.J. van Duin in datzelfde artikel van NRC Handelsblad kenmerkt de periode na 1973 zich door een sterke daling van de investeringsquote in de meeste westerse landen. De westerse landen bevinden zich nu in de neergaande fase van de lange golf. Volhouden is het motto.

Nederlanders

De Russische marxist Alexander Helpand (Pseudoniem Parvus 1867-1924) bracht als eerste de idee naar voren dat er in de kapitalistische economieën sprake zou zijn van golfbewegingen van 45 tot 60 jaar.

Twee Nederlandse (ook) marxisten -Sam de Wolff en J. van Gelderen- hebben die gedachte verder uitgewerkt en empirisch onderzoek verricht. Waarom marxisten zich verdiept hebben in de lange golftheorie wordt in het artikel niet duidelijk. Misschien dat zij op zoek waren naar het falen van het kapitalistisch systeem; naar een produktiviteitsdaling over decennia. De Wolff heeft in 1924 een artikel geschreven over de lange golf, onafhankelijk van Kondratieff. Dit artikel werd gepubliceerd in een Duitse bundel over de lange golf. Kondratieff had zijn eigen lange golf al ontwikkeld toen hij in 1926 het artikel van de Wolff tegenkwam. Deze twee heren zijn dus onafhankelijk van elkaar op het idee van de lange golf gekomen. Zij kwamen afzonderlijk tot de volgende omslagpunten voor de lange golf.

Opgaande fase van

Kondratieff

1ste lange golf ca. 1790-1810/17

2de lange golf 1844/51-1870/75

3de lange golf 1890/96-1914/20

De Wolff

1ste lange golf 1825-1849/50

2de lange golf 1873/74

3de lange golf 1896-1913

Van de vierde lange golf wordt algemeen aangenomen dat de opgaande fase heeft geduurd van 1948 tot 1973.

Historie

Tot voor kort was er van Kondratieff alleen bekend waar en wanneer hij geboren was en wat hij deed voor hij verdween. Hier volgt in het kort zijn trieste levensverhaal:

Kondratieff werd geboren op 3 april 1892 in een klein dorpje 300 kilometer ten noordoosten van Moskou. Zijn vader was boer en soms fabrieksarbeider, zijn moeder hielp waarschijnlijk mee in het boerenbedrijf en was druk met het gezin want er waren tien kinderen. Nikolai Dmitriyevich was een slim jongetje, als oudste van de tien zorgde hij voor het onderwijs van zijn broertjes en zusjes. Op zeventienjarige leeftijd ging de jonge held naar St. Petersburg om daar economie te gaan studeren aan de rechtenfaculteit. Hij kwam daar terecht bij een bekende econoom van die tijd, Mikhail Tugan-Baranovsky. Deze was tevens auteur van een bekend boek over conjunctuurbewegingen in de Engelse economie. Deze Tugan moet Kondratieff in de richting van de lange golf geduwd hebben.

Na zijn studie werkte Kondratieff nog enkele jaren aan de faculteit voor politieke economie en statistiek van de universiteit

van St. Petersburg. Na de februarirevolutie van 1917 wordt hij onderminister van voedsel in de regering van Alexander Kerensky. Toch was Kondratieff geen lid van de communistische partij.

Na de vlucht van de revolutie (Ken uw klassiekers, de Russische revolutie) bracht hij enkele maanden in gevangenschap door. In 1920 wordt hij hoofd van het conjunctuurinstituut in Moskou. De publicaties van Kondratieff in het begin van de jaren twintig gaan vooral over landbouwvraagstukken. Hij was een van de opstellers van het eerste vijfjarenplan voor de landbouw, dat nam niet weg dat hij een overtuigd tegenstander was van de collectivisering van de van de landbouw

Kondratieff was een internationaal georiënteerd econoom en was lid van economenverenigingen zoals de American Economic Association of Agricultural Economics.

Geëxecuteerd

Het vreemde en tegelijk trieste aan het verhaal van Kondratieff is het feit dat hij net als een aantal andere Russische economen in de jaren twintig naar de Verenigde Staten had kunnen emigreren. Economen die daarna nog economisch theoretische bergen hebben verzet zoals Evsey Domar, Simon Kuznets en Wassily Leontief. Kondratieff mocht naar het buitenland reizen en de Russische autoriteiten vonden het toen nog niet vervelend hun critici op die manier kwijt te raken

In 1931 wordt Kondratieff gearresteerd en veroordeeld tot zeven jaar gevangenschap. Aanvankelijk mocht hij daar nog wetenschappelijke tijdschriften ontvangen, maar later bereiken die hem niet meer.

In 1938 wordt zij straf met zeven jaar verlengd. Hij wordt dan ziek en zijn brieven worden verward.

Er wordt aangenomen dat hij tijdens de zuiveringsperiodes van Stalin is geëxecuteerd, 46 jaar oud.

vervolg op pagina 7

Bedrijfsleven: wat heeft het te bieden?

De arbeidsmarkt voor academici is de afgelopen jaren flink aangetrokken. Het bedrijfsleven zit te springen om bekwame jonge academici en getroost zich veel inspanning de voor hen geschikte personen binnen te loodsen. Een van de mogelijkheden voor grote bedrijven om zich te 'verkoppen' werd onlangs door AIESEC geboden; op 22 oktober jongstleden vond er op de VU een bedrijven informatie dag plaats.

Inleiding

De dag werd ingeleid door de heer Mees, lid van de raad van bestuur van de Nederlandse Middenstands Bank. Mees had van de organisatie een drietal thema's meegekregen:

1. kwaliteit van de opleiding op academisch niveau en de aansluiting hiervan op het bedrijfsleven
2. de stap van het studentenleven naar het bedrijfsleven
3. carrièremogelijkheden voor academici binnen een bedrijf

Op de vraag of de academische opleidingen aansluiten op het bedrijfsleven gaf Mees geen direct antwoord. In zijn betoog stond de kwaliteit centraal: enerzijds de kwaliteit van de commerciële dienstverlening en anderzijds de kwaliteit van de academische opleidingen. De, volgens hem hoogwaardige, kwaliteit van de commerciële dienstverlening, die in de economie een steeds belangrijker rol zal gaan spelen, kan door het bedrijfsleven alleen worden waargemaakt indien de academische opleidingen kwalitatief hoogwaardig *human capital* aanleveren. Hiertoe moet het academisch onderwijs aan een aantal voorwaarden voldoen. Als eerste noemt hij een levendige interactie tussen docenten en studenten gedurende de opleiding, hetgeen volgens hem, behoudens de werkgroepen, een zwakke steek is binnen de universiteiten. Kleinschaligheid staat bij hem wat dit betreft hoog in het vaandel. Mees is ook de mening toegedaan dat het bedrijfsleven meer betrokken dient te worden bij het onderwijs, zowel m.b.t. de inhoud als de methode. Praktijkervaring is voor hem een absolute vereiste voor een bekwaam docent. Als laatste stelt hij dat men zich zowel in het onderwijs als in het bedrijfsleven flexibel dient op te stellen omdat beiden in hoog tempo aan verandering onderhevig zijn. Tevens maakt Mees de opmerking dat "de universiteit niet alleen een kennisfabriek is, maar ook een pedagogisch instituut, waar studenten zich voorbereiden op hun wandelgang in de maatschappij".

Over het tweede thema, de stap van het studentenleven naar het bedrijfsleven, zegt Mees: "Die is groter dan je denkt. Je moet je *waar* gaan maken". Hij noemt de keuze van de bedrijfstak en het bedrijf op basis

van voldoende informatie belangrijk. Volgens moet men de sollicitatieprocedure zorgvuldig in elkaar zetten, met als uitgangspunt dat men zich in al zijn 'kunnen en vlijt' wenst aan te bieden, dus de bereidheid te tonen om alle voorkomende werkzaamheden te verrichten, aldus Mees.

Over de carrièremogelijkheden binnen een bedrijf zegt Mees: "De behoefte aan hardwerkende, kwaliteit nastrevende en in teamverband werken willende academici is nagenoeg onbeperkt. Wie de handen uit de mouwen wil steken kan werk vinden, in binnen en buitenland". Tot slot merkt hij op dat een carrière niet alleen een weg omhoog is, maar dat breedte en diepte stappen veelal belangrijk zijn. Geduldigheid is immer geboden: "Ik heb meer mensen in mijn carrière zien mislukken doordat ze te vroeg op een stoel terecht kwamen dan dat ze te laat op een stoel terecht kwamen".

Ideaaltype

Op de bedrijven informatie dag waren vertegenwoordigers van levensverzekeringsmaatschappijen, accountancy, banken en bedrijven uit de handel en industrie aanwezig. Hier worden een tweetal banken en een zevental bedrijven uit de handel en industrie onder de loep genomen. Geen van de aanwezigen durfde het te wagen een profielschets van de meest ideale academicus te geven. Een destillaat van al hetgeen men noemde levert op, dat een academicus aan de volgende eigenschappen moet voldoen: een grote persoonlijkheid, niet te oud (bij voorkeur niet ouder dan 27 jaar), leidinggevende capaciteiten, een vrij hoge analytische scherpte, een veranderingsgezinde en positieve instelling, geografisch mobiel, representatief, goede talenkennis, ondernemend vermogen, loyaal, grote zelfstandigheid, grote verantwoordelijkheid durven nemen, goede contactuele en communicatieve eigenschappen, grote doortastendheid en persoonlijke stevigte, stressbestendig, creatief, zakelijke en commerciële instelling en een conceptueel denkvermogen. Een academicus die aan bovenstaande eigenschappen voldoet, voldoet volgens mij aan het ideaaltype.

AMRO en ABN

De ABN, de grootste bank van Nederland, onderscheidt zich van andere banken door

haar internationale karakter. Dit uit zich bijvoorbeeld ook in de werkzaamheden in Nederland, waarvan een groot deel op het buitenland zijn gericht. De ABN neemt jaarlijks ongeveer 100 academici in dienst, waarvan ongeveer 25 economen. Academici die bij de ABN solliciteren moeten een duidelijke keuze maken voor een baan in Nederland of in één van de buitenlandse vestigingen, hetgeen bij de AMRO niet het geval is. De AMRO neemt per jaar gemiddeld 80 academici aan. Een opleiding in Nederland begint bij beide banken met een opleiding van 1 jaar, die er voornamelijk op gericht is zoveel mogelijk ervaring op te doen op zoveel mogelijk verschillende afdelingen, waarbij het principe van *training on the job* wordt toegepast. Om kwalitatief hoog kaderpersoneel te krijgen wordt er gedurende de loopbaan regelmatig van functie gewisseld; bij de AMRO vindt *job rotation* na 3 tot 5 jaar plaats, bij de ABN na 2 tot 3 jaar.

De presentatie van de ABN was erg duidelijk en goed opgezet, terwijl de AMRO een veel te theoretisch verhaal, volkomen doorspekt met Angelsaksische termen afstak.

Mevrouw van Eekelenburg, werkzaam bij de afdeling Concern- en Kaderwerving van de ABN gaf tot slot nog een aantal algemene adviezen m.b.t. de selectieprocedure:

- * Besteed altijd veel aandacht aan het schrijven van een brief, omdat op basis hiervan de eerste selectie plaatsvindt. Door slordigheid of nonchalance bij het schrijven van een brief wordt de mogelijkheid ontnomen om ooit nog eens terug te komen, omdat alle gegevens worden opgeslagen in een computer.
- * Een sollicitatiegesprek moet goed worden voorbereid, niet alleen door het lezen van het jaarverslag, maar ook bijvoorbeeld door een gesprek met iemand van dat bedrijf. Tevens moet men zich een voorstelling maken van de vragen die kunnen worden gesteld.
- * Men moet zo reëel mogelijk zijn in de ambities.
- * Kom nooit 'tot de tanden gewapend' op een sollicitatiegesprek.

Als laatste maakte zij de opmerking dat het moeilijk is aan te geven waarom iemand er wel 'doorkomt', maar dat het makkelijk is criteria aan te geven waarom iemand er niet 'doorkomt'.

Verschillen

Twee multinationale ondernemingen, wiens kern gelegen is in de *fast moving consumer goods* (Dreft, Omo, Unox, Blueband en dergelijke), zijn Unilever (16e op de Fortune lijst) en Procter & Gamble. Beide bedrijven zijn op vele internationale markten actief, en zijn onderverdeeld in honderden werkmaatschappijen. Unilever legt een groot accent op het decentralistische karakter en omschrijft dit als het belan-

grijkste kenmerk van haar onderneming. Alle werkmaatschappijen hebben een hele grote zelfstandige rol en moeten een *target* halen. De mogelijkheden binnen Unilever werden voorgespiegeld als onbeperkt, hetgeen overigens ook uit hun slogan blijkt: *Unilever, een wereld van mogelijkheden*. Er zijn tussen de twee multi-nationals twee opmerkelijke verschillen. Unilever neemt per jaar tientallen academici aan, Procter & Gamble slechts 4 tot 5. De loopbaan bij Unilever ziet er als volgt uit: de startfunctie ligt meestal bij één van de vele werkmaatschappijen. Ook hier wordt *training on the job* toegepast. Men komt in het begin in aanraking met vele disciplines binnen Unilever. Na 2 tot 3 jaar volgt de noodzakelijke functiebeweging en na 5 tot 6 jaar wordt men uitgezonden naar het buitenland. Bij Procter & Gamble kent men een volstrekt andere situatie. Ook daar wordt *training on the job* gehanteerd, maar wel *training on ONE job*. De startfunctie bij Procter & Gamble is die van *assistent brand-manager*: men krijgt één produkt toegewezen. Pas na 5 jaar kan men brandmanager worden en heeft men dus de verantwoordelijkheid over dat ene produkt. Toen de aanwezige *assistent brand-manager* met veel enthousiasme over zijn produkt, Dash 3, vertelde, werd het geheel wat lachwekkend ontvangen. Al het personeel van Procter & Gamble klimt op van binnenuit, het is derhalve onmogelijk als buitenstaander op de functie van *brand-manager* terecht te komen.

Matig

Shell neemt per jaar ongeveer 30 economen aan. Net als de vorige twee multi-nationals is ook Shell een aaneenschakeling van werkmaatschappijen met eigen beslissingsbevoegdheid. Shell past in haar loopbaanbeleid na 1½ tot 2 jaar *job-rotation* toe. Men start bij Shell altijd binnen een bepaald functiegebied en zal de eerste jaren 10 tot 15% van alle tijd aan training en cursussen kwijt zijn.

DSM, een bedrijf met de staat als enige aandeelhouder, heeft 10 tot 15 economen per jaar nodig. Men vraagt economen die bereid zijn naar het buitenland te gaan, want de laatste jaren is DSM vooral een internationaal bedrijf in chemie geworden. De opleiding is vooral gericht op *job-rotation* (minimaal 5 posities) en nascholingen bij opleidingscentra buiten het bedrijf. Océ is vooral bekend door kopiëerapparaten, maar daarnaast is de markt voor tekenkamerapparatuur het voornaamste werkterrein van Océ. Er worden bij Océ per jaar 10 tot 12 economen aangenomen. De carrièremogelijkheden bij Océ zijn ruim aanwezig omdat er sprake is van een vrij platte organisatie, dus geen sterke hiërarchie.

De vertegenwoordiger van Philips dacht dat hij met een aantal debielen van doen had. Veel meer dan een opsomming en uit-

leg over alle produkten van deze elctronicagigant vertelde hij niet. Over de aantrekkelijkheid en de mogelijkheden van Philips voor economen werd met geen woord gerept. Philips is echter een grote werkgever voor economen, zij neemt jaarlijks ongeveer 60 economen aan.

De presentaties van Shell, DSM, Océ en Philips vertelden niet veel nieuws, matig dus.

Vragenuurtje

AKZO kreeg niet echt de kans zich te presenteren, want nadat de personeelsfunctionaris had verteld op welke markten AKZO werkzaam was, werd hij geïnterumpeerd met een vraag. Hierop volgde de ene na de andere, zodat er uiteindelijk een interessant vragenuurtje ontstond. Enige opmerkelijke feiten hieruit: Iemand die bij AKZO komt werken moet heel goed kunnen aangeven wat hij wil. Het leek hem goed als men in de studententijd eens goed ontgroend was, flink door de mangel gehaald. Hij zei dat bij een eerste sollicitatiegesprek een eerste indruk erg belangrijk is, waarbij er zeer zeker op uiterlijkheden wordt gelet. Hij had het overigens de laatste jaren niet meer meegemaakt dat iemand zonder jasje en das verscheen. Hij merkte dat AKZO af en toe afviel bij sollicitanten omdat het hoofdkantoor in Arnhem is gevestigd. De bereidheid om naar het buitenland te gaan is in de sollicitatiegesprekken altijd erg groot, sterker nog, dat wil men graag. Echter als eenmaal de tijd daar is blijkt de bereidheid om uitgezonden te worden gering omdat men inmiddels een vrouw heeft met koters.

Tot slot een kleine anekdote: Laatstelijk had hij een sollicitant afgewezen omdat hij hem te oud vond (29 jaar). Korte tijd daarna kreeg hij de persoon aan de telefoon, die hem om uitleg vroeg. De man wilde alleen bij AKZO werken en zag zijn wens niet in vervulling gaan. Na sterke aandrang werd hij alsnog uitgenodigd voor een gesprek. Enkele dagen hierna werd AKZO door een head-hunters bureau geattendeerd op een jongeman die uiterst geschikt zou zijn voor AKZO. U raadt het al: het was de volhouder. Met een smile op zijn gezicht zei hij, dat hij het allemaal nog eens zou bekijken. ■

*Ruben Bergkamp
Koos Boering*

vervolg van Kondratieff

Waarom Kondratieff gearresteerd werd is niet geheel duidelijk. Er is een verhaal dat wil dat Kondratieff in Siberië terecht kwam omdat zijn theorie van de lange golf in strijd was met de door het Marxisme voorspelde ineenstorting van het kapitalisme. De kapitalistische economie zal zich na het onderste omslagpunt immers weer herstellen.

Hoe het ook is, het is een feit dat de Sovjet-autoriteiten 60 jaar later tot de ontdekking komen dat Kondratieff een van de grotere economen van zijn tijd was. Het is triest dat zijn carrière op 38-jarige leeftijd wreed werd afgebroken door zijn arrestatie. ■

Marleen Janssen Groesbeek

Bron: Artikel Dr J.J. van Duin, NRC Handelsblad 7 oktober 1987.

VAN DIEN ∷ CO*
TREEDT GRAAG
IN CONTACT MET
AMBITIEUZE
BIJNA
AFGESTUDEERDE
BEDRIJFS-
ECONOMEN M/V

Van Dien ∷ Co Accountants

Schriftelijke sollicitaties te richten aan
Van Dien + Co Accountants,
t.a.v. de heer R.H. van Ede,
Hoofd Personeelszaken, Fizeastraat 2,
1097 SC Amsterdam, tel. 020-5686610.

*Van Dien + Co Accountants maakt deel uit van de Van Dien groep en is lid van Deloitte Haskins & Sells International.
Een organisatie met 26.000 medewerkers in 71 landen.

Alkmaar Almere Amsterdam Arnhem-Velp Breda Eindhoven Enschede Gouda 's-Gravenhage Groningen-Haren Haarlem
's-Hertogenbosch Hoogeveen Leeuwarden Lelystad Lochem Maastricht Roosendaal Rotterdam Tilburg Utrecht Venlo
Zaandam Zwolle Willemstad (Curaçao) Oranjestad (Aruba) Philipsburg (St. Maarten)

Strategie en Structuur

Op dertien oktober hield de Kring van Amsterdamse Economen een bijeenkomst in het Novotel. Op deze dag werd de H.K. Nieuwenhuisprijs uitgereikt; een prijs voor een scriptie die tot doel heeft het economisch onderzoek aan de U.v.A. te stimuleren. Daarna werd er gesproken over het thema strategie en structuur. Er waren drie sprekers uitgenodigd, dhr. Dik van IBM, dhr. van den Hoven, oud-voorzitter van de Raad van Bestuur van Unilever en dhr. Huyser van de defensiestaf. Voorzitter was dhr. Dreesmann. Het uitgangspunt van de discussie was dat de strategie de structuur bepaalt.

Dhr. van den Hoven beet de spits af. Het verschil in structuur van bedrijven werd, volgens hem, voornamelijk bepaald door een tweetal keuzes. De eerste betrof een keuze tussen landen- dan wel produktorganisatie. De tweede was die tussen decentralisatie en centralisatie.

Unilever heeft gekozen voor een landenorganisatie. De redenen voor deze keuze zijn: 1. het moeten onderhouden van een intensief contact met de overheid in een bepaald land, 2. de te grote geografische afstand die er tussen het hoofdkantoor en de dochterondernemingen in de afzonderlijke landen is.

Landenorganisatie

Aan het hoofd van ieder land staat een landendirecteur waarlangs de contacten met het hoofdkantoor verlopen. Het hoofdkantoor controleert de dochterondernemingen door de benoeming van het topmanagement, het beslissen over het al of niet doen van grote investeringen en de opstelling van het groepsplan. Dit groepsplan is een aggregatie van de bedrijfsplannen die de dochterondernemingen naar het hoofdkantoor toezenden.

Het is daarom van belang deze dochterondernemingen over een grote mate van autonomie te laten beschikken. Anders zijn zij niet in staat goede bedrijfsplannen op te stellen. Ook kunnen zij daardoor goed op hun lokale markten inspelen.

Deze grote mate van decentralisatie maakt het echter wel noodzakelijk dat een concerngevoel bewust gestimuleerd wordt. Goede internationale contacten en een goede internationale communicatie zijn dan ook van belang. Het is goed hiervoor een gedragscode op te stellen.

Produktorganisatie

IBM, ook een multinationale onderneming, heeft gekozen voor een produktorganisatie. IBM heeft één productline over de hele wereld. De investeringen per produkt zijn te groot om die per land te laten plaatsvinden. Ook komt dit de samenhang tussen de verschillende delen van de productline ten goede. De presentatie van dhr. Dik maakte goed duidelijk dat we hier met een Amerikaans bedrijf van doen hadden. Zijn verhaal was doorspekt met Angelsaksische terminologieën en had veel weg van een

bloemlezing uit de Amerikaanse managementliteratuur. Op het lijstje van 'IBM-beliefs' ontbraken dan ook niet streven naar uitmuntendheid (striving for excellence), IBM = service, eerlijke behandeling toeleveranciers, respect voor het individu enz. Kortom alle lezers van het boek 'de dynamiek van het ondernemen' konden zien dat IBM de raad van de auteurs ter harte had genomen. Hij vertelde verder dat in tegenstelling tot de centraal gecoördineerde R&D, de verkoop en dienstverlening een puur nationaal gebeuren is. Zo kan men zich beter schikken naar wensen van de individuele klant.

Slagveld

Met klanten heeft generaal Huyser nu niet direct van doen. Bij hem geen flipovers met daarop 'striving for excellence'; hij benadrukte het verschil tussen de civiele en militaire strategie. Bij militaire operaties kunnen economisch niet optimale beslissingen strategisch bekeken wel optimaal zijn. Bijvoorbeeld om de vijand te misleiden.

Het strategisch concept van defensie wordt bepaald door veranderingen in de samenleving. Het budget vormt een randvoorwaarde voor de plannen. De veranderingen in de samenleving die van belang voor defensie zijn, kunnen op verschillende terreinen plaatsvinden. Ontwikkelingen op politiek gebied kunnen bijvoorbeeld bepalend zijn voor de bepaling van het slagveld. Zet de 'Glasnost' door en beperkt het operatiegebied zich tot Europa of loopt de Golfoorlog uit de hand en wordt het Midden-Oosten het werkterrein?

De demografische ontwikkeling is natuurlijk ook van belang. Neemt het aantal jongens zo sterk af dat de dienstplicht voor vrouwen moet worden ingevoerd of gaan we robotiseren? Het idee dat oorlog voeren zou verworden tot een computerspelletje schijnt sommige militairen niet aan te staan. De overige aandachtsgebieden liggen op technologisch, sociologisch en economisch gebied. Over de relatie strategie en structuur van defensie zei de generaal eigenlijk weinig.

Unit-management

Dhr. Dreesmann vertelde hierna nog wat over de organisatie-structuur bij Vendex.

Hij heeft gekozen voor een zeer platte organisatie. Hij heeft het unit-management ingevoerd om de intrapreneurs in zijn bedrijf de kans te geven. De intrapreneur wordt volgens Dreesmann gekenmerkt door twee eigenschappen. Ten eerste het hebben van leiderskwaliteiten. Dit is het vermogen om mensen te enthousiasmeren, het hebben van een zeker charisma enz. De tweede eigenschap is het bezit van ondernemerskwaliteiten. De ondernemer is telkens op zoek naar 'Neue Kombinationen'. Hij is een 'lonely bird', in staat bestaande patronen van deductie en inductie op een creatieve wijze te doorbreken.

Bij IBM is men overgegaan tot een soortgelijk concept als bij Vendex. Men heeft hier de 'independent business units' opgezet. De 'kleine ondernemers' binnen IBM werden apart gezet. IBM is er alleen ter ondersteuning. Zij hoop hiermee haar korte termijndoelen sneller te bereiken. Maar al te vaak werd dit bemoeilijkt doordat de operationele eenheden helemaal zaten ingekapseld in de planning- en controlemechanismen.

De gevolgen van deze structuur zijn volgens Dreesmann duidelijk waarneembaar. Als de 'independent businessmanager' IBM eenmaal verlaat, kan hij het vaak niet meer bolwerken. Dreesmann heeft het systeem ingevoerd met de bedoeling de maatschappelijke tendens tot verkleinschaligheid in zijn bedrijf tot zijn recht te laten komen. Deze tendens ziet hij in navolging van Naishbitt en Toffler als het gevolg van een toenemende zelfstandigheid van de mensen en een meer kritische houding ten opzichte van hun omgeving. Het bedrijfsleven moet hier op inspelen.

Onzin

Dhr. van den Hoven vond dit allemaal maar onzin. Het is nergens voor nodig op ieder moment naar de zakenwereld of de economie te kijken en dan de optimale organisatie van de onderneming te bepalen. De zakenwereld en de economie veranderen toch steeds, gaten die daardoor vallen worden door nieuwe ondernemers wel weer opgevuld. Van de boeken van Peters en Waterman waar sommige managers bij

vervolg op pagina 13

Prof. Jager: Beurscrisis wellicht weldaad voor wereldeconomie

Wij weten allemaal dat er op onze faculteit onderzoek wordt verricht. Wat er wordt onderzocht is echter vaak onbekend. Op een instelling waar personen worden opgeleid om zelfstandig wetenschappelijk onderzoek te gaan doen is dit een vreemde gang van zaken. Wij zochten de heer Jager, hoogleeraar Internationale Economische Betrekkingen, op om hem te vragen naar het onderzoek dat door hem en zijn medewerkers wordt verricht. Ook spraken wij met hem over de dalende dollar en de kelderende aandelenkoersen.

Onderzoek

Kunt u weergeven met welke onderzoeksprojecten u en uw medewerkers momenteel bezig zijn?

”Het onderzoek is grotendeels gedrapeerd rond de wisselkoers. Zo houden we ons dus bezig met de vraag of het EMS wel een optimaal valutagebied is. Een ander onderwerp waaraan we intensief werken is het perspectief van de ECU en de invloed die wisselkoersfluctuaties hierop hebben. Het langstlopende onderzoek, waar op het moment drie mensen mee bezig zijn, de heer Amman, de heer de Jong en ik zelf, is het zoeken naar een optimaal wisselkoersbeleid. Wat wij daarbij proberen vast te stellen is welke van alle mogelijke wisselkoersregimes 'first-best' zou zijn. Dat is dan natuurlijk plaats- en tijdgebonden, zo vrezen we, en dat is ook meteen de beperking van het onderzoek. Tot nu toe spitsen wij het vooral toe op Nederland. Wij kijken naar voor Nederland bruikbare systemen en wat voor Nederland 'first-best' zou zijn. Bovendien gebruiken wij dat zelfde onderzoek om allerlei relevante actuele ontwikkelingen, zoals het verminderen van kapitaalrestrictie, vanuit een theoretische invalshoek te bekijken.”

U heeft het over bepaalde wisselkoersregimes. Aan welke denkt u dan?

”Wat wij bijvoorbeeld gebruiken is een extreme vorm, enerzijds zwevende wisselkoersen en anderzijds vaste wisselkoersen. In analytische benaderingen komt men eigenlijk niet verder, omdat het akelig moeilijk is om bijvoorbeeld een 'crawling peg', een krimpende wisselkoers, te modelleren. Wij hebben, doordat we het onderzoek empirisch hebben opgezet wel de mogelijkheid om daar duidelijk inhoud aan te geven. Daar sluiten we dan ook goed aan bij een discussie die bijvoorbeeld in het IMF wordt gevoerd, waarin wordt gezegd dat ook voor de industrielanden enkele grootheden te construeren moeten zijn, aan de hand waarvan men de wisselkoerswijzigingen doorvoert. Wij zijn daar in feite al enige tijd mee bezig. Bij een 'crawling peg' komt voortdurend de vraag naar voren

wanneer die 'peg' moet worden aangepast, daar is een bepaalde norm voor nodig. Wij hebben verschillende van die regels doorgekend.”

Gaat het er dan ook om of Amerika haar wisselkoers in vrije val zou laten of dat zij haar zo lang mogelijk op dit niveau probeert te houden?

”Bijvoorbeeld dat soort conclusies krijgen wij er dan uit. Wij vinden een optimaal tijdspad voor die wisselkoers. Dan is het natuurlijk wel zo dat wij met een econometrisch model werken, waarvan de parameters geschat zijn in een vroegere periode. Wij doen op dit moment niet meer dan die vroegere periode door te rekenen met enkele alternatieven. Daar komt dan niet iets uit van morgen moet Amerika dit of dat doen, maar wel dat je iets meer gevoel krijgt voor de verschillende systemen. Wij krijgen er bijvoorbeeld uit dat voor Nederland in de periode 1970-1976 de 'crawling peg' zonder meer het aanbevelingswaardige wisselkoerssysteem zou zijn geweest. Men kan dan natuurlijk meteen zeggen dat dat niets over het heden zegt, maar het kan de beleidsvoerders aan het denken zetten.”

Zijn er veel beleidsvoerders die de onderzoeken die hier vandaan komen ook inderdaad lezen?

”Toen ik hier net aangesteld was, heb ik contact gezocht met allerlei potentiële afnemers van onze studenten en dat zijn ook meteen de mensen die het IEB-onderzoek wellicht attractief zouden vinden. Het viel mij toen op, ik zat op zeg maar directeursniveau bij bijvoorbeeld de Nederlandsche Bank, dat men wel open stond voor onze onderzoeksresultaten, maar ook het gevoel had dat het beleid dat zij voerden eigenlijk wel goed was en niet aangepast hoefde te worden. Het was een welwillend aanhoren, maar met een duidelijke ondertoon van, wat jullie theoretici in te brengen hebben, kan ons toch niet van gedachten veranderen. De laatste tijd heb ik wat intensiever contact met afdelingen die het uitvoerende werk doen, een wat lager niveau, bijvoorbeeld de chef van de afdeling inter-

nationale zaken. Daar hebben we nu een goed contact mee, zowel wat betreft het afzetten van studenten, als voor het onderzoek.”

Zijn zij ook bezig met een onderzoek zoals u dat doet?

”Nee, zij zijn veel praktischer bezig. Zij krijgen hele praktische vragen, die snel, soms binnen enkele dagen, moeten worden beantwoord. Het onderzoek van ons vind ik ook wel praktisch, maar wij hebben de tijd om daar weken, eventueel maanden, over na te denken. Wat dat betreft kan het werk dat wij doen een goede aanvulling zijn op het werk dat zij doen. Ik zie onze bijdrage als werk dat de beleidsvoerders, met vele andere stukken, naast zich op het bureau hebben liggen. Zij nemen er kennis van, stoppen het in hun achterhoofd en werken er mee.”

De studenten die u daar afzet, zijn dat allemaal macro-economen?

”Ze hebben in ieder geval allemaal IEB gedaan. Wat nu ook op poten is gezet, is een stageplaats. We hebben nu bij de Nederlandsche Bank bijna permanent een student zitten en dat werkt van beide kanten erg goed. De studenten worden eigenlijk meteen meegenomen in het dagelijkse werk daar. Zij schrijven de beleidsnotities, waarschijnlijk nou niet meteen de moeilijkste, en kunnen meedoen aan discussies. Anderzijds heb ik van de Nederlandsche Bank begrepen dat zij enthousiast zijn over het werk dat de studenten al kunnen doen.”

Participeren de studenten ook in het onderzoek dat u doet?

”Dat heeft zich tot nu toe beperkt tot kandidaatassistenten, die opdrachten uitvoeren, de stukken doorlezen en er commentaar op geven. Op het ogenblik, want we zijn door onze kandidaatassistenten heen, zie ik de tendens dat scripties intensiever worden ingezet voor ons eigen onderzoek. Niet dat dat slinks gebeurt, maar dat we aan de praat raken met studenten en dat zij zich dan voor ons onderzoek gaan interesseren. Ik ben bijvoorbeeld op het moment

bezig met een onderzoek over de zin en onzin van een devaluatie voor ontwikkelingslanden, wat het IMF voortdurend als voorwaarde stelt voor het toezeggen van kredieten. Ik merk nu dat studenten die zoeken naar een scriptieonderwerp daar best wat mee willen doen."

Kunnen de studenten eigenlijk wel iets toevoegen aan het onderzoek?

"Dat kan op twee fronten. Toen ik met het onderwerp begon, had ik er wel een globaal idee van, maar een exact overzicht van de literatuur had ik niet. Studenten kunnen daar een bijdrage aan leveren door daar eens een mooi overzicht van te maken. Als dat goed gebeurt vind ik dat al een uitstekende scriptie. De eerste scriptie is zelfs al verder gegaan; daarin is een modelletje gemaakt voor een groot schuldenland. De coëfficiënten zijn nog geprikt, maar het model vormt weer een uitgangspunt voor volgende scripties. Een tweede scriptie benadert het probleem heel anders. Daarin wordt het idee onderzocht dat het contrast tussen schuldenlanden in Latijns-Amerika en die in Zuid-Oost-Azië (in het eerste geval is de schuldenlast wel een probleem, in het tweede geval veel minder), bepaald wordt door het gevoerde wisselkoersbeleid. De Latijns-Amerikaanse landen zouden steeds met overgewaardeerde valuta zitten, terwijl de Aziatische landen een realistisch wisselkoersbeleid gevoerd hebben. Dit is ooit gesuggereerd in The Economist, maar nooit verder uitgewerkt en zo'n scriptie is dus uiterst innovierend."

De dollar

Zou je als je dit hoort, ook kunnen zeggen dat de Verenigde Staten de dollar moet laten devalueren?

"De vraag is natuurlijk wanneer een valuta overgewaardeerd is. Je kunt zeggen dat gezien de feiten van het afgelopen jaar, de dollar niet op zijn evenwichtskoers zit. Het hele Amerikaanse tekort op de lopende rekening is in feite gefinancierd door de centrale banken, die als gekken hebben geïnterveniëerd. Dit lijkt me een poging het gevaar van 'overshooting' ('met 'overshooting' wordt bedoeld dat de wisselkoers door zijn evenwichtskoers heenschiet; T.B., P. v.d. M.) te keren, men wacht nog steeds op de vertragende resultaten van de afgelopen jaren. Een te heftige fluctuatie van de dollarkoers dient men tegen te gaan. Men doet dat nu ook, maar dan blijkt ook hoe moeilijk dat weer is. Men kan interveniëren, maar op een gegeven moment gelooft de markt het volstrekt niet meer en gaat weer tegen de dollar speculeren."

Denkt u dat de dollar verder gaat dalen? (Datum interview 31 oktober; T.B., P.v.d.M.)

"Ik denk inderdaad dat hij nu wel verder

moet gaan dalen en ik heb ook het gevoel dat op het onlangs gehouden informele overleg de fluctuatiemarge van de dollar, zoals die aan het begin van het jaar is vastgelegd in het Louvre-akkoord (in het Louvre-akkoord verplichten de belangrijkste industrielanden zich om door interventies van de centrale banken de dollarkoers te stabiliseren; T.B., P. v.d. M.) verlaten is. De marge is denk ik ten opzichte van de Duitse Mark zo'n 10 dollarcenten lager gelegd."

"Inderdaad, men ziet dan dat er meer speelruimte is voor herstel van de onevenwichtigheden."

De beurscrisis

Zou niet, nadat ook al de daling van de aandelenkoersen de effectieve vraag zal verminderen, een belastingverhoging de effectieve vraag nog verder doen dalen?

"Dat is op zich waar. Het zal de economische groei van binnenuit in de Verenigde Staten temperen. Daar moet dan tegenover

Als Duitsland en Japan nu aan de wereldeconomie gaan trekken, kan dat een heel evenwichtige groei realiseren.

Wat is volgens u de reden dat de dollar zo laag komt te staan? Komt dat vooral door het handelstekort?

"Het is natuurlijk vooral speculatief van aard en ja, waar wordt die speculatie door bepaald. Natuurlijk door het handelstekort en door het financieringstekort van de Amerikaanse overheid. Dat is ook de reden dat men allereerst wacht op een positieve opmerking van Reagan, dat hij de belastingen zal verhogen. Dat zou een weldaad zijn voor de wereldeconomie. Het hoeft helemaal niet zo spectaculair te zijn, als die doorbraak er maar is.

Het is op een gegeven moment gek in zo'n wereldeconomie, je weet helemaal niet zeker of dat tekort zo alarmerend is, maar het feit dat dat zo in de geesten van de particuliere sector werkt, is al voldoende. Vandaar dat de Verenigde Staten signalen zouden moeten geven dat ze het tekort gaan terugdringen."

Omdat het vertrouwen in de wereldeconomie dan weer toeneemt?

staan dat de Duitsers en de Japanners de bestedingsteruggang opvangen. Er stond een paar dagen geleden in de krant dat Japan heel openlijk -maar Japan is in dergelijke zaken altijd een riskante partner heeft verklaard dat het bereid is die rol op zich te nemen."

De Verenigde Staten hebben de afgelopen jaren als trekpaard voor de wereldeconomie gefungeerd. Is Japan, eventueel in samenwerking met West-Duitsland, daar ook toe in staat?

"Zeker."

Hebben zij niet een te kleine interne markt?

"De interne markt van Japan en Europa is groter dan die van de Verenigde Staten. Als Duitsland en Japan nu aan de wereldeconomie gaan trekken, kan dat een heel evenwichtige groei realiseren. Ik denk ook zonder meer dat het die kant uit moet gaan. Natuurlijk zitten daar voor Duitsland en Japan ook bezwaren aan, de inflatie kan bijvoorbeeld in die landen weer aanwakken. Ik vond het treffend te zien dat toen de beurscrisis uitbrak, de Duitsers in één keer flexibeler werden. Het monetaire beleid werd aanzienlijk expansiever, de rente ging dezelfde dag nog naar beneden. Wat dat betreft denk ik dat de beurscrisis wellicht uiteindelijk een weldaad voor de wereldeconomie kan zijn, in die zin dat de beleidsvoerders nu heel duidelijk zichtbaar hebben zien worden dat wat zij doen de wereldeconomie in feite kapot kan maken. Ze hadden het gevoel dat ze alles maar konden zeggen."

De renteontwikkeling bijvoorbeeld, die we de laatste weken voor de beurscrisis zagen, was iets zeer alarmerends. Je kon kiezen tussen een stabiele dollar, maar dan moest de rente in de Verenigde Staten omhoog, of je kon het renteverskil tussen de Verenigde Staten enerzijds en Duitsland en Japan anderzijds onaangetaast laten, maar dan zou de dollar wegvallen. De Amerikanen

De creativiteit van de nieuwe accountant.

De accountancy wordt voor jonge bedrijfseconomen steeds interessanter, met name voor de besten onder hen. Bedrijven en organisaties doen voor steeds meer zaken een beroep op de accountant voor controle van jaarrekeningen, EDP-auditing, organisatie- en belastingadvies.

Door de veelzijdigheid van zijn werkteerrein staat de nieuwe accountant voor een taak die overzicht vraagt en creativiteit. Problemen helder definiëren en er vervolgens oorspronkelijke oplossingen voor bedenken, dat is het talent dat wij zoeken.

KKC maakt deel uit van KPMG Klynveld Peat

Marwick Goerdeler, met 56.000 medewerkers in ruim 100 landen, een toonaangevende organisatie op het gebied van geïntegreerde zakelijke dienstverlening: accountancy, EDP-auditing, organisatie- en belastingadvies.

Vind je dat het tijd wordt je zakelijke creativiteit vorm te geven, bel of schrijf dan naar Louis Chr. Dell van onze Afdeling Personeelszaken, Strawinskylaan 1257, 1077 XX Amsterdam, tel. 020-5461600.

KPMG Klynveld Kraayenhof & Co.
Accountants

kozen voor een hoge rente en dan zie je nota bene dat de Duitsers meegaan met die rentestijging. Dat ontnam de Verenigde Staten de mogelijkheid om met hun rente de dollar te steunen. Het was zeer begrijpelijk dat Baker daar zeer agressief over werd. (James Baker is de Amerikaanse minister van Financiën. Hij zei de zondag voor de beurscrisis dat de dollarkoers wel omlaag mocht, als de Duitsers niet mee wilden werken om hem te stabiliseren; T.B., P. v.d. M.). Hij had dat alleen die bewuste zondagmiddag niet openlijk moeten verklaren. Maar ja, dat hebben de politici de laatste jaren wel vaker gedaan, dat ze via de publiciteit een ander land onder druk proberen te zetten. Nu was het echter, na een aantal onprettige berichten over de ontwikkelingen van de wereldeconomie, net de druppel die de emmer over deed lopen."

Had u de beurscrisis aan zien komen?

"Wat je al wel zag was dat die geweldige stijging van de aandelenkoersen voor een groot deel op lucht gebaseerd was. De verhouding tussen winsten en aandelenprijzen was zodanig verslechterd dat het onrendabel werd om aandelen te kopen. Dat wil zeggen, zolang die koersstijging er was, kreeg je een goede compensatie voor de geringe winsten. Men werd echter, ook door berichten in de krant dat de koersstijging op lucht gebaseerd was, steeds onzekerder en toen men eenmaal het gevoel kreeg dat er een omslag kon komen liep men massaal uit de aandelenmarkt."

U denkt dus dat de koersen lager blijven?

"Ja, ik heb zeker het idee dat de koersen overgewaardeerd waren. In feite is de aandelenmarkt nu ook voor jaren kapot gemaakt. Je kunt het vergelijken met de prijsstijging van huizen in Nederland aan het eind van de jaren 70. Toen de huizenmarkt eenmaal instortte en de mensen hun verlies incasseerden, kon je er van uitgaan dat de prijzen voorlopig laag zouden blij-

ven, want zodra die zouden stijgen werd men onzeker en ging weer verkopen."

Fundamentals en sentimentals

Worden de aandelenkoersen voornamelijk bepaald door psychologische of economische krachten?

"Het is net als met de wisselkoersen, je hebt de 'sentimentals', het gevoel in de markt en de 'fundamentals', de wezenlijke krachten erachter. Op korte termijn zullen de psychologische overwegingen overheersen, men is geneigd trends door te trekken. Dit gaat door totdat de 'fundamentals' in feite zo dreigend worden, dat ze als een donkere wolk boven de markt gaan hangen."

Is het zo dat die 'fundamentals' werkelijk bestaan, of zouden, als men bleef geloven in een stijgende trend, de koersen altijd hoog kunnen blijven?

"Ik denk dat je het woord 'altijd' niet kunt gebruiken, maar zo'n stijging kan frappant lang doorgaan, zoals bijvoorbeeld het geval was met de dollar. Maar de 'fundamentals' bestaan wel degelijk. De Amerikanen hadden de dollarstijging volledig te danken aan kapitaalvoer, maar daar kwam in de vorm van rente- en dividendbetalingen aan het buitenland een steeds groeiende last uit voort. Deze last moest op den duur repercussies hebben voor de dollarkoers.

Ik heb alleen het gevoel dat die 'fundamentals' eerder in het spel betrokken moeten worden. Ik ben het ook helemaal niet eens met mensen die beweren dat het Louvre-akkoord gefaald heeft. Juist het feit dat men samen heeft gewerkt met interveniëren en dat men zo omvangrijk heeft geïnterveniëerd is een uitkomst van het Louvre-akkoord. Men kan hoogstens achteraf zeggen dat men misschien in het Louvre-akkoord de zaak toch nog te star heeft opgezet. Men had de dollar niet maandenlang op dezelfde waarde moeten vastpinnen, maar had iets meer flexibiliteit

in moeten voeren. Want nu krijg je de situatie dat de particuliere sector het idee krijgt dat de centrale banken bijna door hun mogelijkheden heen zijn om dollars te kopen. De belofte van centrale banken om de wisselkoersen te stabiliseren, wordt dan ongeloofwaardig. Men moet op een gegeven moment de interventiekoers enigszins aanpassen aan de marktkrachten. In een akkoord moet altijd voldoende flexibiliteit worden ingebouwd, anders verliest het op den duur zijn geloofwaardigheid." ■

Teun Bakels, Pieter van der Meché

vervolg van Strategie

zweren moest hij al helemaal niets hebben. Dhr. van den Hoven had echter wel zijn eigen theorie. Het enige waar de bedrijfsvoering zich op moet richten is groei. Met de strategie zou het dan wel in orde komen. Nu bleek de flexibiliteit van dhr. Dreesmann! Hij begon meteen zijn idee over de invoering van unit-management te bagatelliseren door te verklaren dat de organisatie-theorieën van deze tijd allemaal 'vluggerijes' zijn. Wat ontbreekt is een

unificerende theorie. Matrixorganisaties, lijnorganisaties, unit-management, enz., allemaal organisatievormen die na korte tijd 'in' te zijn geweest, weer afgedankt worden. Een breed onderzoek ontbreekt echter.

Licht

Het bleek dus dat ieder spreker zijn opvatting had over wat precies de structuur van de onderneming bepaalt en hoe die structuur er uit zou moeten zien. De relaties tussen strategie en structuur bleven in deze discussie duister. Kortom een schimmige wereld waarin de economische wetenschap misschien enig licht kan brengen. ■

Pieter van der Meché.

Europese eenwording, niet moeilijk maar wel ingewikkeld

Nadat de Europese gedachte eind jaren '70 op een absoluut dieptepunt beland was valt er de laatste tijd waar te nemen dat Europa weer *in* is. Veel Europese congressen en seminars. Nu is dat niet te danken aan een plotse-ling opgelaaid enthousiasme door een mentaliteitsverandering. Nee, het niet samenwerken, een non-Europa kost gewoonweg geld. 50 mrd Ecu per jaar, meer dan de hele Europese begroting. Rationeel gezien is samenwerking voor elk lid blijkbaar gunstig. Er zijn echter tal van psychologische en sentimentele hindernissen te nemen alvorens de Europese gedachte echt gestalte kan krijgen.

Europa in de lift

Europa deed sinds lange tijd weer enigszins van zich spreken met de eerste rechtstreekse verkiezingen voor het Europese parlement. Door middel van een kaderprogramma voor het technologiebeleid werden projecten op poten gezet met vernuftig gevonden afkortingen als ESPRIT, BRITE en RACE. Ook wordt er weer geld vrijgemaakt om het Europees ruimtevaartprogramma te stimuleren. Bedrijven en onderzoeksinstituten kunnen bij de E.G. aankloppen voor geld om onderzoek dat samenwerking over de landsgrenzen heen vergt te financieren.

Niet allen deze nadruk op technologische samenwerking (kaderprogramma '87 - '91: 6,5 mrd Ecu, 3% totale E.G. begroting), maar ook het doel van de Europese Commissie om in '92 een interne markt voor het personen-, goederen-, en kapitaalverkeer te bewerkstelligen geeft blijk van een misschien overhaast Europees enthousiasme. Ook de onlangs opgelaaide discussie over de herstructurering van het Europees landbouwbeleid (60% totale E.G. begroting) wijst erop dat dat de Europese gedachte een concrete neerslag dient te krijgen teneinde melkmeren, boterbergen en wijnvelden weg te werken.

In deze maanden voor de kerst, traditionele "praatmaanden", vonden in de Nederlandse regio twee Europa-congressen plaats. Ten eerste was er op 3 oktober in de Nieuwe Kerk te Amsterdam een jubileumcongres van de Europese Beweging Nederland (E.B.N., 1947-1987). Ten tweede vond er in Antwerpen van 23 oktober tot 1 november een ECU-symposium plaats. Leidraad voor de hieronder volgende bevindingen vormen deze twee congressen, de eerste algemeen beschouwend, de tweede meer monetair/technisch van aard. Bij elke politieke wil tot samenwerken hoort immers een nieuw huishoudboekje.

E.B.N.

De EBN, een vereniging van mensen die al

direkt na de oorlog en 10 jaar voor het verdrag van Rome over Europese eenwording spraken. Ze heeft blijkbaar grote bekendheid onder mensen die de Europese gedachte een warm hart toedragen, getuige de "zwaargewichten" die het congres bezochten: H.M. de Koningin, C.J. van de Klugt (Phillips), Ministerpresident Lubbers, een stel ambassadeurs en andere hoogwaardigheidsbekleders. Het congressthema luidde: "Europa, bottom up". Dat wil zeggen dat het Europese integratieproces niet vanuit de afzonderlijke regeringen gestimuleerd moet worden, maar dat veel meer non-gouvernementele initiatieven de Europese eenwording dienen te bewerkstelligen. Zo'n bottom-up activiteit zou bijvoorbeeld een grote multinational kunnen vertonen. De eerste spreker van het congres, van der Klugt, vertegenwoordigt zo'n multinational. Hij schetst een beeld van Europese initiatieven, genomen door Phillips Gloeilampenfabrieken N.V. Drie jaar geleden presenteerde Phillips een witboek/actieplan voor de Europese marktintegratie die in '92 gestalte dient te krijgen. Phillips heeft een belangrijke rol gespeeld in de ontwerp- en evaluatiefase van de eerste ESPRITprogramma's. Ze heeft 200 van haar beste researchers in Europese samenwerkingsprogramma's als BRITE ingezet. Het budgettaire internationale getouwtrek over de toekenning van de fondsen ter financiering van dit soort samenwerkingsprogramma's vindt van der Klugt noch in Philips', noch in Europa's belang. Philips heeft verder een kantoor (liaison functie) in Brussel geopend, ze licht in Portugal en Spanje industriële kringen in over de gemeenschappelijke belangen van de Europese markt.

Op de werkvloer probeert Philips door personeelsactiviteiten haar 200.000 werknemers in 12 lidstaten bewust te maken ten aanzien van de Europese gedachte. Zelf heeft van der Klugt het voorzitterschap van de Fondation de l'Union de l'Europe op zich genomen, een club die zich inzet

voor het realiseren van de Europese Monetaire Unie, het gebruik van de Ecu en het liberaliseren van het kapitaalverkeer. Ten aanzien van deze financiële zaken spoort van der Klugt de monetaire autoriteiten ernstig aan tot samenwerking, temeer omdat iedereen van multinationals verwacht dat zij dure industriële herstructureringsprogramma's doorvoeren om het westen voorop te laten blijven in technisch opzicht, maar zonder monetaire rust begint het industrieel ondernemen op een roulette te lijken.

"Onder de huidige financiële verhoudingen zou het het beste zijn om een opgelegde tanker te kopen, daar een fabriek in te bouwen en al naar gelang de valutaschommelingen voor anker te gaan voor de kusten van Azië, Amerika of Europa", aldus van der Klugt.

Bottom-up

Het congressthema was weliswaar Bottom-up, maar het enige concrete wat de sprekers ter suggestie aandroegen was dat Universiteiten en onderzoekscentra als "maatschappelijk tussenveld" het best de Bottom-up gedachte kunnen uitdragen. Volgens de Duitse ambassadeur moet er een tweesporenbeleid komen. Aan de ene kant moet er geharmoniseerd worden op het gebied van marktaangelegenheden, drugs- en gezondheidsbeleid. Aan de andere kant ligt de sterkte van Europa volgens hem vaak ook in de verschillen. Elk lid moet zijn eigen cultuurbeleid blijven voeren, de pluriformiteit moet op cultuurgebied in ieder geval bewaard worden. Maar allereerst moeten er Europeanen gekweekt worden. Volgens de ambassadeur lenen de 6 miljoen studenten zich het best voor dit doel; zij hebben de meeste ervaring met de overeenkomsten en de verschillen. Nu studeert slechts 1% van de studenten in een ander land. Onderwijs en opleidingen in Europa geven nu nog de verkeerde impulsen. De ondernemers produceren nog teveel langs in plaats van vóór de

markt: Waar blijft de Europese Universiteit?

De overige sprekers (Dillemans, rector magnificus van de K.U. Leuven en P.S. Groot, ambassadeur van Denemarken) lieten zich in gelijke bewoordingen uit: "Going together" van research, meer internationale docenten, een intra-Europees netwerk van Universiteiten om de "brain drain" tegen te gaan. Het Erasmus — een uitwisselingsproject tussen verschillende Europese universiteiten — is daar een voorbeeld van. Volgens de sprekers lenen de bèta wetenschappen zich het best voor internationale samenwerking. De alpha wetenschappers kunnen beter de nadruk op de verschillen in cultuur blijven leggen om er zo voor te zorgen dat iedereen zijn eigen culturele identiteit kan behouden.

Zoals gezegd, het grootste gedeelte van de congresstijd werd niet aan bottom-up problemen besteed maar veeleer aan "top down" problematiek: Gelijkschakeling van octrooi- en patentrechten, modellen- en industriële rechten, meer samenwerking op ruimtevaartgebied.

Ook ministerpresident Lubbers sprak die middag. Hij gaf aan dat veel impulsen ter realisering van de interne markt van onderuit zijn gekomen — de EBN vertegenwoordigde zelf in 1947 reeds zo'n bottom-up activiteit — maar dat de belangrijkste stappen toch "top-down" genomen dienen te worden. Hij bespeurt een lichte mentaliteitsverandering ten aanzien van de Europese besluitvorming. "Vroeger was het zo", meent de ministerpresident "dat het een verdienste was om niet tot besluiten te komen. Men was verrukt als je bij thuiskomst uit Brussel kon melden: "ik heb m'n poot stijf gehouden". Hij ziet dat nu in elk land, vooral ten aanzien van de financiële problematiek een aparte Europese bestuurslaag is ontstaan. Deze bestuurslaag met eigen middelen kent steeds beter z'n eigen verantwoordelijkheden. Voor een bloeiend Europa acht Lubbers meer internationaal overleg nodig, bijv. in de GATT, met Europa als apart blok. Bij uitbreiding van het aantal lidstaten dient, om tot echte cohesie te komen, harmonisatie van de verschillende economieën en een scala van bottom-up activiteiten plaats te vinden, dit om te voorkomen dat nieuwe (zuidelijk gelegen) leden, die gebruik maken van de structuurfondsen van de E.G., geen inkomensoverdracht van Noord naar Zuid op gang brengen.

Top-down problematiek in optima forma werd behandeld tijdens het tweede Europacongres van de maand oktober: Het ECU congres in Antwerpen.

ECU

Bij het E.G. verdrag van Rome in '57 is nergens een regeling betreffende de monetaire integratie vastgelegd. Het probleem was niet urgent, er waren immers stabiele

wisselkoersen. Verder heersten er ook verschillende ideeën ten aanzien van de dollar-goudstandaard en de fluctuerende wisselkoersen.

De algemene gedachtengang in Europa was toen neofunctionistisch (Frans): Verander kleine dingetjes, zoals het introduceren van een Europese rekeneenheid en het integratieproces rolt er vanzelf uit. Eind jaren '60 begin '70 stonden wat het Europese monetaire integratieproces betreft twee scholen tegenover elkaar. Ten eerste de monetaristische school (Frankrijk):

Maak van boven opgelegde afspraken op monetair gebied teneinde de integratie van het economisch beleid af te dwingen. Daartegenover stond de economistische school (Duitsland): Begin met het op elkaar af stemmen van het economisch beleid om later de administratief/monetaire zaken op elkaar af te stemmen.

Begin jaren '70 verschilden men dus duidelijk van mening. Echter de oliecrisis diende zich aan, Bretton Woods stortte in, verschillende landen vertoonden enorme betalingsbalanstekorten tegenover andere met grote overschotten. De reacties waren ook verschillend. Duitsland en Nederland legden de nadruk op het indammen van de inflatie, Frankrijk en Italië veel meer op het terugdringen van de werkeloosheid. De inflatievoeten van de verschillende lidstaten begonnen dan ook danig uiteen te lopen (Phillipscurve). Schoorvoetend gaf men toe aan samenwerking, waarbij de EMS en de Ecu een belangrijke rol speelden.

De Ecu wordt binnen het EMS door de centrale banken als reserve en interventiemunt gebruikt, zij het in beperkte mate. De Ecu wordt in het internationaal betalingsverkeer wel vaak gebruikt om de regelgeving met betrekking tot nationale valuta te omzeilen. Vaak speelt de Ecu bij de commerciële banken een rol bij "clearing" activiteiten: Een bank wil graag zijn Ecu-vorderingen en schulden tegen elkaar laten wegvallen en voorts wordt er ook onder elkaar vaak in Ecu "afgerekend".

De Ecu is echter nog geen betaalmiddel voor de gewone man en vrouw. Er zijn slechts zilveren en gouden Ecu's in omloop, maar die hebben uitsluitend een representatieve functie, als geschenk of belegging. Het als land opgeven van de eigen munt stuit op nog teveel sentimentele barrières, gelijk aan het afschaffen van het nationale leger of vlag. Ook heeft de Ecu als internationaal betaalmiddel voor de banken niet het wisselkoers risico t.a.v. Europese of derde munten kunnen wegnemen. Voorts kan de Ecu niet op een Europese centrale bank terugvallen. De huidige Europese financieringsbank is slechts een transitinstelling zonder geldscheppende bevoegdheden. Er wordt wel beweerd dat de Bundesbank de facto de centrale bank van Europa is. Zij is het immers die het meest bij steunoperaties voor de zwakke

munten betrokken is. Worden hierbij Ecu's gebruikt dan neemt het zwakke land een Ecukrediet op bij de Bundesbank om de eigen munt en de D-mark respectievelijk op te kopen en te verkopen. Die geplaatste Ecu's kunnen bij de huidige "vrije" Ecustromen weer als koopkracht in de Duitse economie opdoemen. Hiermee dreigt de Bundesbank via een intensief Ecugebruik de eigen greep op het nationaal economisch beleid te verliezen. Daar komt bij dat bij dergelijke operaties de Ecu terrein verliest tegenover de D-mark, de Duitsers zien hun Ecurekeningen minder waard worden. Duitsland klaagt daarom ook vaak binnen het EMS over de rol van de Ecu. De Fransen echter pousseren de Ecu omdat ze bang zijn voor een te grote rol van de D-mark als reservemunt, dat zou de Bundesbank teveel macht geven.

De Ecu als beleggingsmunt is in feite alleen interessant voor Japanners en de Duitsers zelf. Japan is zowel als investeerder en onderschrijver de grootste op de financiële markt voor de Ecu. De Ecu is een alternatief voor de dollar om de enorme overschotten op de betalingsblans weg te werken. De dollar geeft wel een leuke rente maar is anderszijds nogal gevoelig voor wisselkoersrisico's.

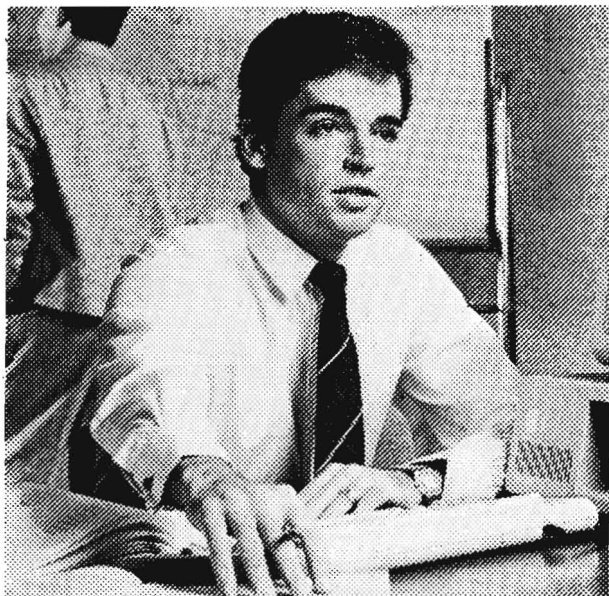
Waarom dan niet beleggen in de D-mark of de Zwitserse Frank? Deze munten bieden meestal tegenover lage wisselkoersrisico's vrij zwakke rentevoeten. De Ecu heeft een hoge coupon, welke het hoofddoel vormt voor de Japanners bij hun diversificatiestreven. Voor Duitsland als overschotland kan dezelfde redenering gelden, alleen is voor hun de D-mark geen vreemde munt. Als ze dan internationaal willen beleggen kiezen ze vaak voor de Ecu.

Een start om de Ecu als handelsmunt te versterken zou, aangezien een kwart van het betalingsverkeer tussen Europese landen nog in een externe munt wordt afgewerkt, kunnen inhouden dat de betalingen en kredietverstrekkingen tussen de landen meer in Ecu's moeten plaatsvinden. De centrale banken zien dan buiten hunzelf om het belang van de Ecu stijgen en zullen het gebruik moeten bevorderen. De waarde zou dan meer autonoom vastgesteld kunnen worden in plaats van met de huidige gewichten.

Eind '86 liepen de inflatievoeten van de afzonderlijke leden niet veel meer uiteen. De zwakke broertjes waren niet meer zo sterk aangewezen op de sterken. Dit gaf aanleiding tot veel wrevel en spanningen onder de centrale banken. Daarom zijn er dit jaar in Basel en Nyborg besprekingen geweest om het EMS en de rol van de Ecu te versterken. Resultaten zijn:

- Bij het toezicht op het monetaire systeem wordt meer de evaluatie van het beleid van de verschillende centrale banken betrokken.
- Men krijgt onbeperkte financiële steun al binnen de bandbreedte. Vroeger was

Bedrijfseconomen en de vernieuwende wereld van Akzo

De uitdaging van Akzo

Akzo heeft zich tot doel gesteld om in al zijn marktsectoren over de hele wereld een leidende positie in te nemen. Met name in de groeimarkten van technologisch hoogwaardige producten.

Akzo wil dat onder meer bereiken door produktvernieuwing, procesverbetering, energiebesparing en automatisering. Daartoe besteedt Akzo jaarlijks zo'n f 1 miljard aan uitbreiding en modernisering. En zo'n f 750 miljoen aan research en development.

Uw werkterrein

De grote gedifferentieerdheid van Akzo biedt u een breed en veelzijdig werkveld, zowel op financieel/economisch als op commercieel/marketing terrein.

Op deze gebieden zijn op het moment meer dan 200 bedrijfseconomen werkzaam.

Afhankelijk van uw specialiteit en van de aard van het Akzo-bedrijf waarvoor u werkt, kunt u kiezen uit meerdere mogelijkheden.

Daarbij staat een multidisciplinair functioneren voorop.

Het is overigens niet noodzakelijk uw werkterrein meteen al te kiezen.

Akzo kent het systeem van de zogenaamde "pool-economen". Het eerste jaar krijgt u dan nog geen vastomschreven functie, maar u wordt ingezet daar waar behoefte is aan een bedrijfseconoom.

Loopbaanmogelijkheden

Startfuncties voor bedrijfseconomen zijn er op velerlei gebieden. Het hangt af van uw belangstelling, ambities en studieprestaties waar u begint. Mocht u starten in een algemeen oriënterende functie, dan hebt u zelfs een jaar de tijd om een keuze te maken. Interne en externe opleidingsmogelijkheden, alsmede training on the job, vermeerderen uw vakkennis en/of voorzien u van specialistische kennis in richtingen, die u "op het lijf zijn geschreven".

Wij zijn geïnteresseerd in uw verdere ontwikkeling. Daarom bespreken wij regelmatig met u hoe de combinatie van uw voorkeuren, kennis en vaardigheden de beste kans op succes krijgt, voor uzelf en voor Akzo.

Oriëntatie/Informatie

Wilt u meer weten, schrijf dan de afdeling Personeelsbemiddeling en -ontwikkeling van Akzo Nederland bv, Postbus 472, 6800 AL Arnhem, ter attentie van de heer drs. T.A. Schouten. Vermeld in het kort uw personalia, opleiding en voorkeur.

Akzo, internationale chemische onderneming met hoofdzetel in Arnhem, heeft 280 vestigingen in 50 landen en ruim 69.000 medewerkers. Werken bij Akzo betekent een loopbaan bij een technologisch hoogontwikkelde onderneming met activiteiten op vele gebieden: chemie en zout, kunstvezels en kunststoffen, verf en farmacie, technische producten en consumentenartikelen.

**AKZO vernieuwend
op vele markten**

het zo dat pas op steun gerekend kon worden bij het bereiken van de bodem. -Bij afrekeningen tussen centrale banken kan de Ecu de schulden volledig dekken. Tot nu toe kon dat slechts gedeeltelijk.

Voor de Bundesbank, als geldschietter in Europa, geven deze maatregelen meer zekerheid voor het eigen binnenlandse beleid. Nu men immers vóór het bereiken van de bodem op steun kan rekenen wordt er ook veel beter gekeken of iedereen wel z'n huiswerk heeft gedaan. Versterken of afremmen van munten kunnen zo eerder en adequater worden uitgevoerd. In Duitsland valt overigens vaak de mening te horen dat de Ecu eigenlijk is ontwikkeld vanuit de hindernissen en reglementen die de afzonderlijke lidstaten voor het internationaal betalingsverkeer hebben ontwikkeld. Vallen deze reglementen weg in het kader van de interne markt in '92 dan zou je net zo goed de Ecu kunnen opheffen, het EMS is dan voldoende. Als tegenargument valt in te brengen dat een asymmetrische groei van een Europa-gedomineerd door de Duitse economie en munt— de andere elf tot grote frustratie kan brengen. Het is een psychologisch probleem. Ten tweede als D-mark teveel een reservemunt wordt binnen en buiten Europa, dan wordt de mark zoals de dollar het voorwerp van wereldwijde speculaties, wat nooit goed is voor

een reservemunt.

Het gedrag van de Engelsen is op z'n minst "insulair" (= eigen aan eilandbewoners) te noemen. Ze zitten wel in de Ecu maar niet in het EMS. Ook bij de Engelsen valt namelijk een angst voor de Bundesbank te bespeuren. Voorstanders van het pond in het EMS beweren dat zowel het pond als het Ecu daardoor stabielier zouden worden. De rente zou in Engeland wat omlaag kunnen wat weer goed is voor de economische heropleving en bestrijding van de werkloosheid. Elf lidstaten, elf redeneringen. Het eenwordingsproces van Europa is een merkwaardige hutspot van economische/technische en psychologische ingrediënten. ■

Henry Tjoe-Nij

(advertentie)

Voor bedrijfseconomiestudenten
is er nu een

vakstropdas

verkrijgbaar.

Men kan de gelukkige bezitter van zo'n
das worden door f 31,50 (prijs +
verzendkosten) over te maken op

giro: 55 04 733 t.n.v.

Stropdas Bedrijfseconomie

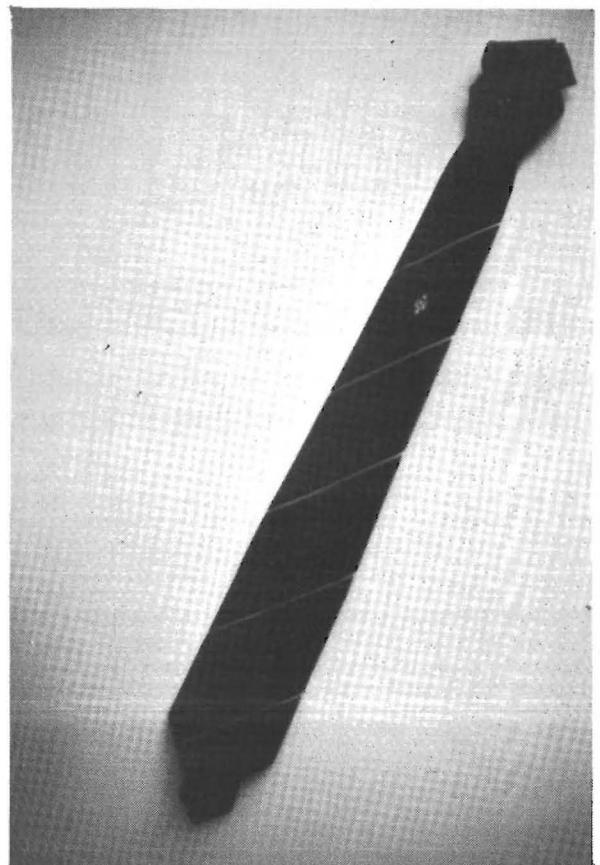
Jodenbreestraat 23

1011 NH Amsterdam.

Afhankelijk van de voorraad zal de das

U zo snel mogelijk worden

toegezonden.

ONDERWIJS

Macro-Wave

Een golf van enthousiasme is misschien wat overdreven, maar dat het keuzevak Macro-economie aanslaat is duidelijk. Van standaardsommen en pure theorie is bij dit vak geen sprake. Het is dan ook aan te bevelen voor zowel bedrijfs- als algemeen economen, die een link willen leggen tussen de basis macro-economie van de eerste twee jaar en de toepassing hiervan in de praktijk. Voor bedrijfseconomen biedt het de mogelijkheid om zelf te leren oordelen over macro-economische ontwikkelingen die het bedrijfsleven beïnvloeden.

Het keuzevak, te volgen in het eerste blok, is anders dan de algemeen-economische variant die doorgaat op de modelmatige behandeling van de macro-economie. Omdat het verschil tussen de twee varianten in de studiegids niet duidelijk naar voren komt, wordt in dit artikel dieper ingegaan op de inhoud van de variant bedrijfs-macro. Al bij de doelstellingen wordt een praktisch gerichte benadering aangegeven. Eén daarvan is het zelfstandig kennis leren nemen van macro-economische gegevens. Enkele macro-publicaties worden bekeken, waaronder de Miljoenennota en de Macro Economische Verkenningen. Daarbij gaat het niet alleen om de cijfers maar worden de stukken in een breder kader geplaatst. De rol van de publicerende instanties en het verband tussen de verschillende publicaties worden ook toegelicht. Het leren beoordelen van de macro-economische ontwikkelingen aan de hand van gegevens is een tweede doelstelling. Daarvoor bespreekt elke deelnemer één publicatie en tracht zijn visie op het geschrevene te formuleren.

Het werkcollege is behoorlijk intensief. Voordeel is wel dat slechts één macro-economisch boek voor het tentamen gelezen dient te worden. Dit wordt niet binnen het college besproken. Zelfstudie is echter geen probleem omdat het boek helder en duidelijk is geschreven. Problemen met de toch wel theoretische inhoud kunnen eventueel buiten het college besproken worden. Binnen het college is voldoende ruimte voor algemene vragen. Wanneer het gaat om actualiteiten, bijvoorbeeld de beurskrach eind oktober, worden deze in een macro-economisch perspectief belicht. Soms wordt zo'n verhaal met behulp van een eenvoudig model op het bord toegelicht. Ook hier worden theorie en praktijk zo direct mogelijk met elkaar in verband gebracht. Wanneer zo wordt afgeweken van het standaardprogramma kost dit natuurlijk meer tijd dan twee uur per week. Besloten is dan ook het werkcollege te verlengen. Problemen met de accommodatie die hierop volgden werden op provisorische wijze opgelost. Gewoon zoeken naar een op dat moment lege zaal.

De docent, tenslotte, prof. Driehuis, maakt het college tot een boeiend geheel. Zijn praktijkervaring bij CPB en SER draagt hieraan bij. Bovendien sluiten de werkcolleges ook daadwerkelijk aan bij eerder genoemde doelstellingen. Vooral het benutten van algemeen economische kennis in een discussie over macro-economie neemt in het college een belangrijke plaats in. Gelukkig gaat het hier niet om een briljante macro-analyse maar om het formuleren van een visie op duidelijke en begrijpelijke wijze. De uitdrukkingvaardigheid van veel economen op dit terrein laat nog wel eens te wensen over. Dat ligt volgens prof. Driehuis niet aan een gebrek aan inzet en motivatie van de student, maar aan het ontbreken van discussie tussen de studenten onderling of de geringe aandacht voor de spreekvaardigheid binnen de vooropleidingen. Misschien helpt dit keuzevak ons aan een nieuwe golf macro-kenners?! ■

Stijn van der Krogt.

Belderok

COLUMN

Een ondernemende minister

'De minister van O&W moet zich ondernemender opstellen' is de eerste zin van een onlangs verschenen rapport samengesteld door een commissie van vertegenwoordigers van het bedrijfsleven. 'De minister propageert weliswaar een sterkere band van de universiteiten met het bedrijfsleven maar uit zijn eigen beleid spreekt onwetendheid met wat gebruikelijk is in het bedrijfsleven. De dienstverlening van het ministerie is bijzonder onzorgvuldig en sluit in het geheel niet aan bij de vraag van de markt'. Zo luidt de kritiek in het rapport. Als eerste noemt de commissie de snelle invoering van het nieuwe studiefinancieringsstelsel 'ondoordacht'. De eerste driekwart jaar kregen veel studenten voorschotten, teveel of te weinig dus. Zoiets is 'absoluut ondenkbaar' in het bedrijfsleven en niet in overeenstemming met 'algemeen aanvaarde gedragsregels' aldus het rapport. Ook de dienstverlening van het ministerie moet het ontgelden. 'Het is voor studenten niet mogelijk iemand aan de telefoon te krijgen die hun verteld waarom ze bijvoorbeeld geen studiefinanciering krijgen.

Klachten of wijzigingen per post worden met zeer grote vertraging behandeld. De marketing van het ministerie is beneden alle peil'.

De minister pleegt volgens het ministerie contractbreuk met de onlangs aangekondigde verhoging van het collegegeld na zes studie jaren. In het rapport wordt het voorbeeld gegeven van een student die het afgelopen studiejaar in een verenigingsbestuur heeft gezeten en niet voor 1 september een studie-uitstel heeft aangevraagd. 'Die student heeft in dat bestuur zitting genomen met de wetenschap dat hij recht heeft op studieverlenging. Die verlenging is nu waardeloos geworden door de verhoging van het collegegeld na het zesde jaar en doordat de student dan ook geen recht meer heeft op de basisbeurs.'

De conclusie van het rapport luidt dat de minister zich zakelijker moet opstellen en een inventiever beleid moet voeren. Het bedrijfsleven wenst een 'ondernemender' minister van onderwijs die een hoge kwaliteit van de dienstverlening nastreeft.

Herfst 1987

Het is rumoerig in de wereld. Bommen in de Golf en in het stadion, crisis in het belgische kabinet en op de beurs, woede bij de vissers en de politie. Is er storm op komst?

Faculteitsraad d.d. 26 oktober.

Op de faculteit ging het er de afgelopen tijd aanzienlijk rustiger aan toe. De agenda van de faculteitsraad leek dan ook weinig rede tot opwinding te geven. Toch leverde de eerste rondvraag nog enige interessante punten op.

Huisvesting.

Al enige tijd is het duidelijk dat de economen en econometristen uit hun jas groeien.

- Overvolle collegezalen en koffierijen van 20 minuten laten zien dat de verhuizing in 1992 naar het Roeterseilandcomplex noodzakelijk is.
- Voor de vakgroepen is de behuizing een nog groter probleem. Mensen die noodgedwongen thuis moeten werken omdat er geen ruimte in het Maupoleum is, zijn slechts voorbeelden van de schrijnende situatie.
- De toename van het aantal Assistenten in Opleiding (AIO's) zal de behoefte aan werkruimte alleen nog doen toenemen.

Al deze punten zijn voor het Faculteitsbestuur aanleiding geweest de facultaire huisvestingscommissie te reactiveren. De commissie heeft als taak gekregen een inventarisatie te maken van de op korte termijn benodigde werkruimte en de momenteel beschikbare ruimte. Op basis van deze gegevens zal de commissie binnenkort met een plan komen, waarin een voorstel tot een herverdeling van de bestaande ruimte tussen de vakgroepen zal zijn opgenomen.

In eerste instantie heeft de commissie zich alleen gericht op de vakgroepkamer, maar in een later stadium heeft zij ook de studentenruimte bij haar herverdelingsplan betrokken. In het plan is een halvering van de AGE-kamer opgenomen, ten gunste van het Tinbergen Instituut, waarvoor een directiekamer moet worden gevonden. Naast het feit dat de AGE niet graag de helft van haar kamer afstaat was zij met name zeer verbolgen over de wijze waarop zij bij de opstelling van het plan betrokken is. Zij meent dat het overleg met een van de leden van de huisvestingscommissie niet meer is geweest dan een eerste informele uitleg van het plan van de commissie. In de faculteitsraad heeft de AGE gepleit voor een grotere betrokkenheid van de studenten bij de commissie. Hoewel de faculteitsraad het niet wenselijk vond dat studenten wel in de commissie zitting hebben, terwijl de vakgroepen geen vertegenwoordiger in de commissie kunnen benoemen, heeft zij er bij de commissie wel op aangedrongen een hoorzitting te houden. Hierdoor hebben ook de belanghebbenden, die niet in de eerste plaats bij de opstelling van het plan betrokken zijn, hun bezwaren kenbaar kunnen maken en eventueel alternatieven naar voren kunnen brengen. Bij het schrijven van deze aflevering moest de hoorzitting nog worden gehouden en ik zal er in de volgende aflevering op terugkomen.

De huisvestingscommissie houdt zich tevens bezig met het opstellen van een pakket aan verlangens en wensen voor de nieuwbouw op het Roeterseilandcomplex. De commissie heeft in dit pakket aanzienlijk veel ruimte gereserveerd voor alle nu op de faculteit aanwezige studentengroeperingen inclusief In-tergrand.

Studieplaatsen

Een tweede rondvraagpunt had betrekking op de beschikbare studieruimte in het Maupoleum. De NOBAS bracht tijdens de rondvraag naar voren dat uit een notitie van de universitaire Dienst Bouw en Huisvesting (DBH) bleek dat voor economiestudenten in 1986 155 minder studieplaatsen beschikbaar waren dan de 223 waar zij volgens de berekening van de DBH recht op hadden. Volgens deze berekeningen zouden er voor econometriststudenten 31 plaatsen beschikbaar moeten zijn, maar uit de inventarisatie van de DBH blijkt er geen enkele plaats aanwezig te zijn. Het faculteitsbestuur zal deze cijfers verder bekijken.

Syllabusprijzen.

Naast de huisvesting kwam ook de prijsbepaling van de syllabi aan de orde. De AGE merkte op dat de syllabi voor de keuzevakken Informatica en BOAV te duur zijn. De AGE baseert zich hierbij op een Aanwijzing van het College van Bestuur, waarin een bepaald bedrag per pagina weergegeven wordt. Een vertegenwoordiger van de leerstoel BOAV gaf tijdens de faculteitsraad uitleg over de wijze waarop de prijs van de syllabus tot stand was gekomen. De voornaamste reden van de hoge prijs was het feit dat de syllabus buiten de faculteit uitge-typt moest worden.

Het faculteitsbestuur heeft de AGE toegezegd de betrokken vakgroepen te wijzen op de Aanwijzing van het College en hen te verzoeken de prijs van de syllabi hieraan aan te passen. Naar aanleiding van deze rondvraag heeft de leerstoel BOAV beide studentenfracties en de SEF uitgenodigd om over deze problematiek te overleggen. Bij het schrijven van deze aflevering waren de resultaten van het overleg nog niet bekend, zodat ik er de volgende keer weer aandacht aan zal besteden.

Universitair Symposium Onderwijsbeleid.

Op 11 december a.s. wordt in de oude Manhuispoort een symposium gehouden over het onderwijsbeleid van de Universiteit van Amsterdam. Dit Symposium is georganiseerd naar aanleiding van het advies van de Universitaire Werkgroep Onderwijsbeleid (UWO) dat in 1986 is verschenen. Dit advies heeft betrekking op de inrichting, de kwaliteit en de toegang van het onderwijs, de samenwerking met het hoger onderwijs, de relatie onderwijs-arbeidsmarkt en de internationalisering van het onderwijs.

In het advies worden lansen gebroken voor o.a. de modularisering (d.w.z. een studie opgebouwd uit allerlei vakken/modulen van x-studiepunten) van het onderwijs, de standaardisering van onderwijsevaluatie, de didactische bijscholing van met name nieuw personeel, extra aandacht voor specifieke groepen onderwijsvragenden, zoals de deeltijdstudenten en vrouwen, de voorbereiding van studenten op de arbeidsmarkt en intensievere internationale uitwisselingen.

Al deze onderwerpen zijn voor studenten, voor jullie, van groot belang. Vanaf deze plaats wil ik dan ook een ieder oproepen naar het symposium te gaan en daar je ideeën naar voren te brengen in de werkgroepen, die over de genoemde onderwerpen worden gehouden.

Universitair Symposium Onderwijsbeleid

Oude Manhuispoort

11 december om 9.30 uur.

Komt Allen!!!

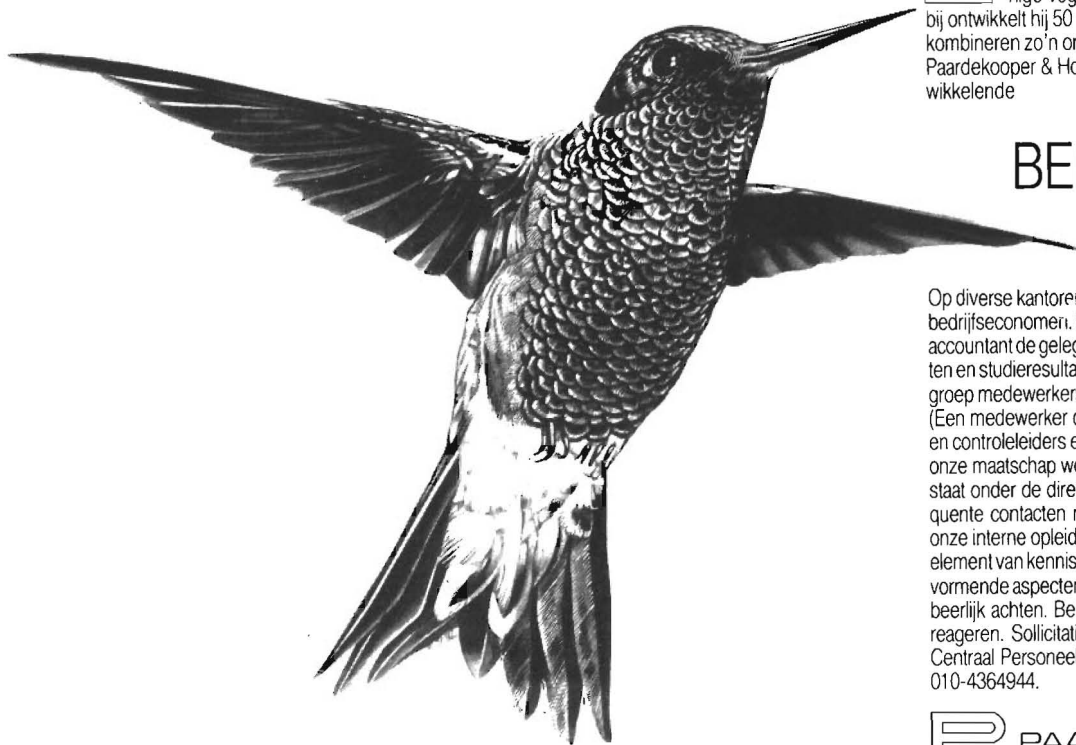
■
Dick Rüger

scheltema holkema vermeulen

Hickman, C. & Silva, M.A. -The future 500. Creating tomorrow's organizations today. NAL Books 1987	f 51,65	Ketteringham, J.M. & Ranganath Nayak, P. -Breakthroughs:Commerciële successen. Bruna 1987	f 39,90
Aris, B.J., v.d. Meer, J.D. e.a. -Innovatie is geen toeval. De praktijk van innovatiemanagement bij negen middelgrote bedrijven. Kluwer 1987	f 29,90	Ogilvy aan het woord. Een keuze uit de archieven van zijn medewerkers. Sijthof 1987	f 21,50
Waterman, R.H. -The renewal factor. How the best get and keep the competitive edge. Bantam 1987	f 51,65	Piët, S. -De cultuur van de ondernemer. Interviews met topmanagers. Bzztôh 1987	f 29,50
Bernhard, K.D.H. -Charting. Tijdig beleggen op de aandelenmarkt. Kluwer 1987	f 37,50	Knoester, A. -Lessen uit het verleden. 125 jaar Vereniging voor Staatshuishoudkunde. Stenfert Kroese 1987	f 75,00
Peters, T. -Thriving on chaos. Handbook for a management revolution. Sijthof 1987	f 51,25	Lakeman, P. -Frisse zaken. Balans 1987	f 22,50
Jay, A. -Machiavelli in zaken. Een klassieke bestseller over macht en gezag in het zakenleven. de Rijk, P. & Godschalk, L.A.F. -KRO Brandpunt in de markt. Creatief ondernemerschap in Nederland. Bruna 1987	f 29,50	Brooks, J. -The takeover game. Dutton 1987	f 51,65
	f 29,90	Quinn, J.B., Mintzberg, H., James, R.M. -The strategy process. Concepts, contexts and cases. Prentice Hall 1987	f 72,50

boekverkopers

Koningsplein Amsterdam Tel. 26 72 12

De kolibrie is wendbaar als 'n vlieg. Komt fabelachtig snel op gang en ontwikkelt een hoge snelheid. En is daarnaast als een der weinige vogels in staat om volkomen stil te staan in de lucht. Daarbij ontwikkelt hij 50 tot 75 vleugelslagen per seconde. Weinig andere vogels combineren zo'n onvoorstelbare stabiliteit met zoveel lenige wendbaarheid. Paardekooper & Hoffman zoekt contact met evenwichtige, zichzelf snel ontwikkelende

BEDRIJFSECONOMEN (M/V)

Op diverse kantoren zijn functies vacant met interessante perspectieven voor bedrijfs economen. Het beleid van onze maatschap is zodanig dat assistenten-accountant de gelegenheid wordt geboden op grond van persoonlijke kwaliteiten en studieresultaten door te groeien naar het hoogste niveau. Hierdoor is de groep medewerkers altijd klein geweest ten opzichte van het aantal vennoten. (Een medewerker op vier vennoten). Als gevolg hiervan hebben assistenten en controleleiders een gevarieerd en tamelijk zelfstandig takenpakket. Binnen onze maatschap wordt gewerkt met niet al te grote controle-teams. Het team staat onder de directe leiding van de verantwoordelijke vennoot, waarbij frequente contacten met de vennoot regel en geen uitzondering zijn. Binnen onze interne opleiding wordt naast het voor de dienstverlening noodzakelijke element van kennis ook in ruime mate aandacht besteed aan persoonlijkheidsvormende aspecten, die wij voor een goede uitoefening van het beroep onontbeerlijk achten. Belangstellenden nodigen wij uit schriftelijk of telefonisch te reageren. Sollicitatie-adres: Paardekooper & Hoffman Registeraccountants, Centraal Personeelsbureau, Calandstraat 25, 3016 CA Rotterdam, telefoon 010-4364944.

P PAARDEKOOPEER & HOFFMAN
REGISTERACCOUNTANTS

DE PERFECTE BALANS...

P&H
GROEP

De P&H-groep is een samenwerkingsverband van Paardekooper & Hoffman Registeraccountants, Paardekooper & Hoffman Belastingadviseurs en Kotterman Neurink & Co. Accountants-administratieconsulenten. Amsterdam / Apeldoorn / Bergen op Zoom / Breda / Culemborg / Eindhoven / Goor / Gouda / 's-Gravenhage / Haarlem / Heerlen / Hulst / Meppel / Oostburg / Roosendaal / Rotterdam / Rijssen / Terneuzen / Utrecht / Venlo / Zaandam.